

Vier de vrijheid

Op weg met verhalen - 2022-23 thema 4 **Kijken met je hart**

extra les - middenbouw

Martine Winters

Op 5 mei vieren we de vrijheid! Maar waarom en hoe vieren we deze dag eigenlijk?

Elk jaar op 5 mei staan we stil bij de vrijheid die we in Nederland hebben. Dan vieren we Bevrijdingsdag. Een dag vol symboliek en rituelen. Hoe vieren we die dag? De leerlingen ontdekken wat is het als je niet vrij bent om mee te doen aan een spel. Ze bekijken een bijzonder kledingstuk gemaakt door mevrouw Brand en bedenken zelf hoe zij Bevrijdingsdag willen invullen. Tot slot schrijven ze een gedicht over Bevrijdingsdag.

Doelstelling

De leerlingen maken kennis met het feest Bevrijdingsdag.
De leerlingen realiseren zich dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.
De leerlingen ontdekken wat vrijheid voor hen betekent.

Vier de vrijheid

Introductie

Zoek een plaats met veel speelruimte. Laat de leerlingen 'tikkertje met bevrijder' spelen. Wijs één leerling aan die de tikker is. Stuur deze leerling de gang op of laat hem/haar buiten gehoorafstand staan. Wijs dan nu één of twee, afhankelijk van de groepsgrootte, geheime bevrijder(s) aan. Speel tikkertje. Als je afgetikt bent sta je stil en doe je niet meer mee. Je mag pas weer meedoen als je door de bevrijder vrij getikt wordt. De bevrijders moeten zo onopvallend mogelijk werken, zodat de tikker niet doorheeft wie de bevrijder is. Als de bevrijder getikt wordt, is het spel afgelopen.

Praat na afloop van het spel kort over de volgende vragen:

- Hoe is het als je vast zit en je niet vrij mee mag doen?
- Hoe voel je, je als je vrij bent en weer mee mag doen met het spel?

Kern

Vertel:

Deze les gaat over bevrijding en vrij zijn. In Nederland zijn we vrij. Vrij om te doen en laten wat we willen. Maar dit was niet altijd zo. Bijna 80 jaar geleden was het oorlog in Nederland. Toen was er de Tweede Wereldoorlog. Duitsland met Hitler als de baas van een groot leger, bezette Nederland. Na vijf oorlogsjaren werd Nederland bevrijd.

Inventariseer wat de leerlingen al weten over de Tweede Wereldoorlog. Weten ze hier nog niet zo veel over? Geef dan een introductie aan de hand van de Vensterplaat die gemaakt is bij de Canon van Nederland (zie Beeld- en digitips).

- Hoe denk je dat mensen op de bevrijding reageerden?

Bekijk vervolgens gezamenlijk het filmpje van het jeugdjournaal over bevrijdingsdag (zie Beeld- en digitips).

Bekijk de foto van de feestrok van mevrouw Brand: www.rijksmuseum.nl/nl/mijn/verzamelingen/20160--rijksmuseum/bevrijdingsrokken/objecten#/NG-2006-71,0

Laat de leerlingen eerst spontaan reageren. Wat zien ze?

Vertel daarna:

Mies Boissevain was een vrouw die bij het verzet werkte. Gelukkig heeft zij de Tweede Wereldoorlog overleefd. Zij kwam met het idee om een 'herdenkingsrok' te maken. Ze deed een oproep aan alle vrouwen in Nederland die de oorlog hadden overleefd om zo'n rok te maken. De rok moest bestaan uit allerlei stukjes stof die een bijzonder verhaal hadden. Bijvoorbeeld stukjes kleding van familieleden die in de oorlog waren overleden. Alle lapjes moest je op een oude rok naaien; zo maakte je van een oude rok een mooi nieuw en kleurrijk kledingstuk. De zoom, de onderkant van de rok, moest verplicht uit driehoekjes bestaan met daarop de datum '5 mei 1945'. Mevrouw Brand uit Amsterdam maakte uiteindelijk deze rok.

- Op welke dag zou mevrouw Brand deze rok hebben gedragen?
- Kan deze rok nog steeds op 5 mei worden gedragen? Waarom wel/niet?
- Waarom trek je deze rok niet aan tijdens bijvoorbeeld kerstfeest?

Leid het gesprek nu naar rituelen die bij bepaalde dagen horen.

- Welke rituelen horen bij Bevrijdingsdag?
- Aan welke rituelen doen/deden de leerlingen mee? En waarom?

Vier de vrijheid

Vertel: Soms zijn er op Bevrijdingsdag ook speciale kerkdiensten. Christenen bedanken God voor de vrijheid die in ons land is.

- Wat vind je daarvan?

Christenen geloven dat God helemaal in het begin, de mensen maakte. God zei toen: je bent vrij om te doen wat je wilt. Maar vrijheid is het mooist als je liefdevol met elkaar omgaat. Vrijheid is bedoeld om het goede te doen.

- Betekent vrijheid dat je alles kunt doen wat je wilt?
- Of zijn er ook grenzen aan vrij zijn? En als die er zijn, hoe weet je waar de grens is?

Verwerking

1. Bedenk een Bevrijdingsdag

Vertel: In het filmpje van het jeugdjournaal zag je dat Bevrijdingsdag gevierd wordt met allemaal rituelen. Het bevrijdingsvuur wordt aangestoken in Wageningen en door het hele land zijn er muziekfestivals. Als jij mag kiezen hoe een Bevrijdingsdag gevierd wordt. Wat zou jij dan doen?

Laat de leerlingen in kleine groepjes hierover brainstormen en hun ideeën opschrijven. Welk ritueel moet er in ieder geval zijn? Wat wordt er gezegd bij de opening van hun Bevrijdingsdag? Welke muziek wordt er gespeeld? En wat wordt er gegeten? Laat ze hun plannen presenteren aan de klas.

2. Schrijf een pantoum

Een pantoum is een dichtvorm met herhalingen die bestaat uit 20 regels. De regels hoeven niet te rijmen. Bij het schrijven van een pantoum kies je een kernwoord; dit is het thema van het gedicht. Het kernwoord voor deze pantoum is 'Bevrijdingsdag'

Geef elke leerling pen en papier. Laat ze de nummer 1 tot en met 20 onder elkaar schrijven. Tussen elk nummer moet nog genoeg ruimte zijn om één zin te schrijven. Het gaat erom dat de leerlingen opschrijven wat als eerste in hen opkomt zonder zichzelf te verbeteren. Benadruk dat dit gedicht niet hoeft te rijmen en dat er geen goed of fout is. Lees het schema van de bijlage aan de leerlingen voor en laat ze gelijk het gedicht schrijven.

Liedsuggesties

Kleynkoor Kinderbevrijdingslied 2020

<https://youtu.be/ktl82lwyTMO>

Dit lied is geschreven in het kader van 75 jaar vrijheid! We mógen dansen.
We mógen feestvieren.
We mógen zingen.

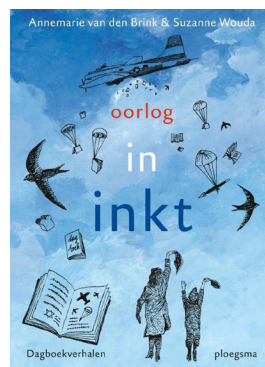
Dit lied is in opdracht van de Kleynkoor Academy geschreven door Chantal van der Klugt, Herma van Piekeren, Radboud Midema en Jarin Lourens. Het wordt gezongen door een projectkoor van 45 kinderen uit Noordwijk en omgeving.

Prentenboeken en jeugdliteratuur

Oorlog in inkt

Annemarie van den Brink, Suzanne Wouda (ill.)
Ploegsma, Amsterdam (2020).

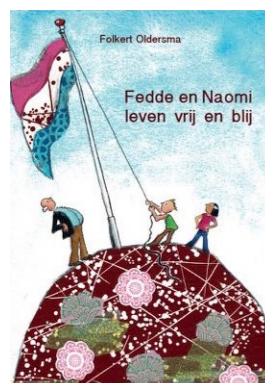

Vrijheid vinden we nu heel gewoon, maar hoe was dat voor kinderen in de Tweede Wereldoorlog? Dat weten we nu door hun dagboeken. Dit boek vertelt verhalen van zeven meisjes en zeven jongens. De verhalen zijn gebaseerd op echte dagboeken van kinderen uit WO II.

Geschikt vanaf ca. 10 jaar.

Fedde en Naomi leven vrij en blij

Folkert Oldersma, Heleen van den Broek (ill.)
Bureau voor Levend Leren, Nijbeets (2020)

Vijftien korte verhalen over de buurkinderen Fedde en Naomi, die kennismaken met onderwerpen als democratie, discriminatie en Tweede Wereldoorlog.

Het boek maakt deel uit van het project 'Vertel het door!', waarbij leerlingen uit de bovenbouw zich in een onderwerp verdiepen om vervolgens (voor) leesmaatjes voor jongeren leerlingen te zijn.

Vier de vrijheid

Beeld- en digitips

Vensterplaat behorende bij de Canon van Nederland

<https://www.canonvannederland.nl/nl/tweedewereldoorlog>

NB Vergeet hierbij niet het taalniveau op groep 5 en 6 te zetten! Dit kan aan de rechterkant op de pagina.

Wat vieren we eigenlijk op Bevrijdingsdag?

Aflevering van NOS Jeugdjournaal, 2:04 min.

<https://youtu.be/U1-isdQxXwU>

Achtergrondinformatie

Bevrijdingsrok van mevrouw Brand

Een jaar na de bevrijding van Nederland, in 1946, kwam Mies Boissevain met een oproep om een 'Herdenkingsrok' te maken. Mevrouw Boissevain was een verzetsstrijder die de oorlog gelukkig overleefde. De rok moest bestaan uit allerlei stukjes textiel die voor de maker een symbolische of emotionele waarde hadden. Bijvoorbeeld stukjes kleding van in de oorlog overleden familieleden. De lapjes stof moesten op een oude rok worden genaaid, op die manier verdween de oorspronkelijke ondergrond en ontstond er een nieuw, kleurrijk kledingstuk. De zoom moest verplicht bestaan uit driehoekjes met daarop de datum '5 mei 1945'. Het samenvoegen van oude stukjes stof tot een nieuw geheel moest de wederopbouw van Nederland verbeelden. Aan de andere kant verwerkten de vrouwen tijdens het naaien hun eigen oorlogservaringen. Tot slot zou het gezamenlijk dragen van een rok het saamhorigheidsgevoel onder vrouwen weer versterken. Meer dan 4000 vrouwen maakten na de oproep van Mies Boissevain zo'n bevrijdingsrok.

Meer informatie:

www.rijksmuseum.nl/nl/rijksstudio/20160--rijksmuseum/verzamelingen/bevrijdingsrokken

Deze les sluit ook aan bij de kerndoelen van het
Protestants vormingsonderwijs:
domein A 2 en 8

Vier de vrijheid

Bijlage

Zin-nummer	Instructie (lees dit voor aan de leerlingen)	Voorbeeld
Zin 1: Ik...	Maak een zin die begint met 'ik' en waar bij je het kernwoord 'Bevrijdingsdag' noemt.	Ik vier Bevrijdingsdag.
Zin 2: Ik...	Maak een zin die begint met 'ik' en beschrijf waar je bent.	Ik ben op het Bevrijdingsfestival.
Zin 3: Ik...	Maak een zin die begint met 'ik' en beschrijf wat je ziet.	Ik kijk naar een optreden van Suzan en Freek.
Zin 4	Beschrijf wat er gebeurt.	Iedereen zingt en danst om mij heen.
Zin 5	Is hetzelfde als zin 2.	Ik ben op het bevrijdingsfestival
Zin 6	Is een reactie op zin 2. Wat doet het met je?	Het maakt mij blij.
Zin 7	Is hetzelfde als zin 4.	Iedereen zingt en danst om mij heen.
Zin 8	Is jouw reactie op zin 7.	Ik dans en zing ook mee.
Zin 9	Is hetzelfde als zin 6.	Het maakt mij blij.
Zin 10	Wat beleef je daarbij?	Ik voel me vrij.
Zin 11	Is hetzelfde als zin 8.	Ik dans en zing ook mee.
Zin 12	Hoe is dat?	Dansen vind ik fijn.
Zin 13	Is hetzelfde als zin 10.	Ik voel me vrij.
Zin 14	Hoe voelt dat?	Ik voel me blij.
Zin 15	Is hetzelfde als zin 12.	Dansen vind ik fijn.
Zin 16	Wat is je reactie daarop?	Ik dans de hele dag.
Zin 17	Is hetzelfde als zin 14.	Ik voel me blij.
Zin 18	Is hetzelfde als zin 3.	Ik kijk naar een optreden van Suzan en Freek.
Zin 19	Is hetzelfde als zin 16.	Ik dans de hele dag.
Zin 20	Is hetzelfde als zin 1.	Ik vier Bevrijdingsdag.